

Een kleine geschiedenis van het kamperen, volgens Rosa

Gerard Hendrix, juni 2023

Ik lees een boek van Helmut Rosa. 'Leven in tijden van versnellingen; een pleidooi voor resonantie.' Rosa is socioloog. Sociologen waren de wetenschappers die toen de maatschappij als maatschappij er nog toe deed, in de jaren 60/70, de ontwikkelingen duiden. Daarvoor gebruiken ze ingewikkelde termen en redeneringen. Voor velen waren zij de wetenschappers die dat wat makkelijk was, moeilijk maakten. In ieder geval zo opschreven. Nu, tegenwoordig, gaat het nog slechts over economie en vreemd genoeg treft de economie, het verwijt van moeilijk doen en schrijven, niet. Misschien omdat economie voor velen nog moeilijker is. Bovendien hebben ze altijd gelijk. Bij sociologen is het net andersom. Ze moeten alles falsifiëren. Zo ook Rosa.

In zijn boek beschrijft hij hoe de wereld versnelt, soms ook vertraagt, hoe de mens door die snelheid vervreemd en hoe die baat zou hebben bij wat hij noemt resonantie. Simpel toch. Maar dat alles moet bewezen worden - Popperiaans, dus gefalsificeerd - en natuurlijk verder verdiept. Zo is versnelling een gevolg van techniek, maar ook van de snelheid van maatschappelijke verandering die op zichzelf ook verandert, in tempo toeneemt, én van de versnelling van het levenstempo, het 'gebrek aan tijd'. Eigenlijk vreemd. Door de technische versnelling zou er meer tijd beschikbaar komen, alles kan immers in kortere tijd maar helaas: we moeten steeds meer van onszelf, van de sociale omgeving en van hen die boven ons gesteld zijn.

Laat ik niet het boek samenvatten maar de inzichten toepassen in een situatie waarin ik nu verkeer. Een vakantie in Zweden. We kamperen een paar dagen in de buurt van Malmö alvorens door te reizen naar Värmland waar we op een huis met hond en kat passen.

Kamperen

Kamperen is één manier de vrije tijd door te brengen. Dat deel van het leven dat door de vrijetijdseconomie wordt gemanaged. Bij weer en wind buiten, omgeven door slechts een fractie van de dingen die normaal om je heen zijn. Meestal blijkt dan dat je al dat andere nauwelijks of niet nodig hebt. Met het doel om eruit te zijn, andere dingen te zien en mee te maken en daarvoor zo mobiel mogelijk te zijn. Zij die zich niet konden of wilden permitteren om een hotel te boeken, kampeerden. Daarvoor heb je een kampeermiddel nodig, iets waar je de nacht in kunt doorbrengen en je spullen in kwijt kunt.

Opa vertelt. Vroeger was een tent hoe je als kind een tent tekent. Twee palen, een nok en een doek erover. Een paar scheerlijnen en haringen - van hout - om de boel vast te zetten. Je moest er zelfs een geultje omheen graven voor als het nat werd. Geen vast grondzeil.

En nu zijn er tenten in alle soorten.

Er waren tentenbouwers elk met een eigen specialisatie en eigen gelovigen. Als je meer kon veroorloven dan een Perry-tent, een Walker of een bungalowtent. Voor het lichtgewichtsegment koos je voor Snee, Erdman Schmidt, Tatteltje, Zwarts - die werd beschuldigd van plagiaat maar wel goedkopere tenten maakte - Carl Denig. In het duurzame segment had je de Waard met de robuuste gezinstenten. Maar daar had je een aanhanger voor nodig zoals wij altijd zeiden.

Sommige tentenbouwers zijn er nog, ze zijn met hun tijd meegegaan. De versnelling waar Rosa het over heeft is ook hier opgetreden. De technische versnelling. Vooral door de koepeltent en het nog lichtere dan lichtgewicht doek. Ook revoluties in de bouw en het ontwerp. De Quechua, de tent die je in lucht gooit om die neer te zetten! Kom daar eens om bij een de Waard zeekoet met 30 of zo haringen. De Mosterd-stok lijkt de enige innovatie. Wel een mooie afspanning.

Alles wat erbij hoort maakt het nog dynamischer: kookapparatuur voor iedere brandstof en omstandigheid, koud of nog kouder, op de fiets, op de rug; de stoelen en matjes, steeds lichter en steeds kleiner maar comfortabel.

Maar waar gaat dit over? Tenten? Wie heeft die nog?

Versnelling

De echte revolutie was in de sector caravan. De caravan, de sleurhut verving de tent voor mensen op leeftijd en later voor iedereen. Ik schreef eens alle merken caravans op die we op een reis naar Frankrijk tegenkwamen: de Kip, Chateau, Detlef, Bürstner, de Eriba, Knaus, Adria, met alle types zoals de excellent, easy, luxe, de comfort, de extra comfort, de elite of de azuur, de soleil, de Florida, Malibu; de een met een nog mooiere naam dan de ander. Alles wat de caravan bood aan comfort was natuurlijk waar het echt om ging: de verwarming, toilet - zie de mannen, altijd mannen zijn mijn vrouw, met de containers naar de verzamelplaats lopen, iedere ochtend - de op-de-plek-zetter en de steeds slimmere indeling van wegklapbaar bed, tafel, stoel, etc etc. En natuurlijk de aanritsbare en bungalowntent aan de voorkant. Alles goed voor een goed gesprek tussen caravanbezitters. En voor het vermaak van "We zijn weer thuis".

Waarom zijn die dingen trouwens in 90% van de gevallen wit of crème. En altijd alles van plastic en andere kunststof.

Maar de nog echtere revolutie en versnelling is de camper. Slimme caravanbouwers zijn er op tijd naar overgestapt. Eerst als opbouw op een pick-up, later ingebouwd in in een bestelbusjes - de ramen er in gemaakt of juist afgeplakt om in de juiste wegenbelastingcategorie te vallen - en uiteindelijk campers alleen voor het kamperen. Naast de bedrijven waren er ook de privébouwers met handhandleidingen en inbouwpakketten voor de populaire busjes.

Er is een hele economie omheen gebouwd: de constructie, de verkoop en vooral de verhuur - want wie kan zich zo'n normaal onbruikbaar vervoermiddel, als je het niet kunt uitbouwen, permitteren - de financiering en vooral de inrichting van camperplaatsen.

Het wordt allemaal steeds groter. Als je wil zien hoe groot moet je letten op de bergruimtes achterin het kampeervoertuig. Soms is het een kleine deur, voor twee klapstoelen en een tafel en wiggen op het geheel horizontaal te zetten. Naarmate die groter is kan er van alles in een fiets, twee fietsen, een brommer. Als de deur, klep achterop zit wordt het spannend: plek voor een kleine auto, een grotere of een extra camper. In ieder geval een klein voertuig zodat de bus kan blijven staan want, weggegaan is plaats vergaan.

Het kan niet op. Heb me er niet in verdiept maar er zullen ongetwijfeld diepgaande gesprekken gevoerd worden over wat allemaal mogelijk of op de markt is en internetfora bestaan ook vast en zeker.

Tenslotte, - het randje van wat je nog kamperen zou mogen noemen - de niet meer mobiele caravanner heeft van zijn sleurhut een stacaravan gemaakt. Ook die wordt steeds groter en luxueuzer. Vakantieparken gaan er voor op de schop. De 'verroompottisering' - nb het woord is al vies genoeg - verjaagt de seizoenskampeerder van eerder. Luxe vakantie woningen, tiny houses. Toestaan of niet toestaan, het zijn serieuze besluiten voor een gemeente en provincie.

Vervreemding

Via al deze versnelling, want daar vallen deze ontwikkelingen allemaal onder, kom je langzamerhand bij vervreemding. Vervreemding is iets doen waardoor je je gedwongen voelt. Of op zijn sociologisch: "Een toestand waarbij het subject doelen nastreeft of praktijken uitoefent die het enerzijds niet door andere actoren of uiterlijke factoren krijgt opgedrongen - het beschikt zeker nog wel over praktisch uitvoerbare alternatieve mogelijkheden tot handelen - maar die het subject anderzijds niet 'werkelijk' wenst te ondersteunen." (Rosa, 91).

Hoe uit de vervreemding zich. De essentie van het buiten leven is buiten leven. Camper- en caravankampeerders doen dat nauwelijks meer. Hooguit om in de zon te zitten maar als het even kouder of avond wordt dan trekt men zich terug en is het enige contact met buiten, de schotelantenne. Vroeger maakte je vrienden op vakantie. Vrienden soms voor het leven. Een vorm van vertraging. Onze ouders lukte dat. Toen wij gingen kamperen was ons devies altijd: op deze camping gaan we vrienden maken. Niet dus.

Misschien heeft het te maken met wat Rosa zei: in de moderne tijd hebben heel veel belevingen maar weinig ervaringen. We maken dingen mee, leggen ze vast voor later, worden getriggered, maar maken het ons niet eigen. Nemen er de tijd niet voor om te aarden. Want dat is wat tentkamperen in essentie

is: op de grond leven. Op deze kampeerplek voelde ik als het ware de ondergrond, de verbrokkelde stenen van de oude steengroeve waar de camping stond. Campers en caravans aarden niet. Die beleven veel maar ervaren weinig. Zou het?

Resonans, vertraging en kunst

Wat kan in de betekenis die Rosa daar aan geeft, voor resonans zorgen? Hij noemt onder andere dat kunst dat vermogen heeft. Op onze reis zagen we in Malmö een tentoonstelling waarbij Marcel Duchamps centraal stond. Zijn Venster uit 1916 had vele andere kunstenaars geïnspireerd. Mij ook. Nu ook. Ik dacht, wat zou er gebeuren als je Dada en kunst in het algemeen eens zou loslaten op de kampeersector. Nog mooier op de hele vrijetijdseconomie. Want wat een poverheid. De witte caravan, lomp en steeds groter, idem de camper, de folders en de promotie. De termen als hospitality management, usp's, 'beleving' als het ultieme toverwoord. "We maken herinneringen."

Een paar suggesties

- Joep van Lieshout heeft met zijn aangepaste sleurhutten een fris nieuw ontwerp gemaakt: je ziet de functie er aan de buitenkant vanaf. De wolk als vorm voor het slaapgedeelte. Briljant. Dat kan de nieuwe standaard opleveren voor de stacaravan.
- Cornelis Rogge (R.I.P.) met zijn tentconstructies waar hij nog meer haringen voor nodig heeft dan een de Waard.
- Als een camper binnen komt rijden ontstaat er een ware show; het wordt een transformer, een speelgoed dat je van een mens in een auto kunt veranderen. Alles schuift uit en in, verandert van vorm en doel. Nu gaat alleen het dak half omhoog, straks weet ik wat.
- Bewoners van caravans en campers moeten verplicht ieder dag dat ze ergens staan tenminste 6 uur buiten doorbrengen. We gaan weer voor nieuwe gemeenschappelijkheid zorgen.
- Alle kampeerspullen zijn duurzaam, in ieder geval niet van plastic oid
- Ontwerpers gaan aan de slag met gangbare kampeerattributen zoals stoelen, tafels, barbecues, etc.
- Camperplaatsen noemen we naar oude kampeermiddelenontwerpers.
- Kamperen is een witte bezigheid. In alle opzichten. Breng kleur in de beoefenaren en in de wereld eromheen. Op iedere kampeerplek zou een bepaald % van de kampeerdere niet-wit moeten zijn.
- Asielzoekers krijgen de mogelijkheid om proef te kamperen. Misschien onderdeel van een inburgeringscursus.

Naast versnellen heb je ook vertragen.

Zou dat tot een andere resonans leiden?

Een paar voorbeelden hoe vertraging, gelijk met of zelfs veroorzaakt door versnelling, voorkomt. De file, het verkeersinfarct. Dat is verkeerd gemanagede versnelling zullen adepten van het vooruitgangdenken zeggen. Net zoals een burn out een verkeerde omgang is met tijd en werk. Zullen bazen zeggen.

Een ander voorbeeld: het voorgestelde moratorium op het ontwikkelen van A.I., Afzien van de verdere ontwikkeling om tijd te hebben over de etnische en maatschappelijke gevolgen ervan na te denken en eventueel tot wetgeving te komen.

Er vindt op dit moment een discussie plaats over de-growth. Sommigen zeggen, 0 groei, laat staan, afnemende groei bestaat niet want voor het overleefden houden van voorzieningen en al heb je investeringen nodig. Maar die kunnen, zeggen de-growers ook komen door herschikken en anders prioriteren. Versnellen hoeft niet, vertraging is ook een optie.

Als we het hebben over kamperen is dit een interessante discussie. Kamperen is bij uitstek - daar hebben we het nog niet over gehad - iets landelijks, landschappelijks. Hoewel de stadscamping bestaat - de Camping Municipal in Frankrijk als een fenomeen waar ik dan als eerste aan denk - is kamperen toch vooral iets met groen, landschap, natuur, rust en stilte. We vergeten even de jongerencampings aan de kust en de festivalcampings.

Hoe is het zover gekomen dat ook niet-stadse campings niet ontkomen aan de versnelling van het leven? Een paar Staatsbosbeheer en natuurcampings daargelaten. Tenten - met als criterium: schuine of nagenoeg schuine dakvlakken - zie je nauwelijks meer en ze zijn verstopt te midden van de mobiele kampeermiddelen.

Willen we vertragen, naast 'resoneren' dan moeten we aarden. Daarom een aparte tenten weide, de camper die door de wielen zakt, de verkiezing van de mooiste tent, een grens stellen aan de steeds groter wordende camper. Een vertragingsoffensief.

Leve het kamperen.

